

مباحث جاری در حسابداری

براساس استانداردهای حسابداری ایران
و مقایسه آن با استانداردهای بین المللی حسابداری

www.ketab.ir

نویسندگان :

دکتر زهره عارف‌منش (عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه یزد)
دکتر نازنین بشیری منش (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور بیرجند)

انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی استان یزد

بهار ۱۴۰۰

سرسناسه	: عارف‌منش، زهره، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	: مباحث جاری در حسابداری : براساس استانداردهای حسابداری ایران و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی حسابداری / نویسندگان زهره عارف‌منش، نازنین بشیری‌منش.
مشخصات نشر	: یزد: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد یزد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۸ص. : جدول، نمودار؛ ۲۹/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۳۶۶-۰۰۶
وضعیت فهرست نویسی	: فبیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۳۷-۲۳۸.
موضوع	: حسابداری
موضوع	: Accounting
موضوع	: حسابداری -- مسائل، تمرین‌ها و غیره (عالی)
موضوع	: (Accounting -- Problems, exercises, etc (Higher
شناسه افزوده	: بشیری‌منش، نازنین، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد یزد
رده بندی کنگره	: HF۵۶۵۵
رده بندی دیویی	: ۶۵۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۵۳۵۰۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: یزد

مباحث جاری در حسابداری

براساس استانداردهای حسابداری ایران و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی حسابداری

نویسندگان: دکتر زهره عارف‌منش، دکتر نازنین بشیری منش

ناشر: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی استان یزد

ویراستار ادبی: مروارید عارف‌منش

طرح جلد و صفحه‌آرا: محمدمهدی میرزابابایی

چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۳۶۶-۰۰۶

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.



انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی استان یزد

نشانی: یزد، میدان عالم، بلوار شهدای گمنام، سازمان جهاد دانشگاهی استان یزد

شماره تماس: ۳۱۶۲ - ۰۳۵

فهرست مطالب

فصل اول: اجاره ها.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۳
۲-۱- تعریف اجاره.....	۶
۳-۱- مزایای اجاره.....	۶
۱-۳-۱- مزایای اجاره برای اجاره کننده.....	۶
۲-۳-۱- مزایای اجاره برای اجاره دهنده.....	۸
۴-۱- مبانی نظری حسابداری اجاره.....	۸
۵-۱- انواع اجاره از دیدگاه اجاره کننده و اجاره دهنده.....	۱۰
۶-۱- شرایط تعیین کننده اجاره سرمایه ای.....	۱۱
۷-۱- حسابداری اجاره توسط اجاره کننده.....	۱۶
۱-۷-۱- حسابداری اجاره سرمایه ای توسط اجاره کننده.....	۱۶
۱-۷-۱-۱- انعکاس آثار اجاره سرمایه ای در صورت های مالی اجاره کننده.....	۱۹
۲-۷-۱-۲- حسابداری اجاره سرمایه ای برای اجاره کننده در صورت وجود ارزش باقی مانده.....	۲۰
۳-۷-۱-۳- حسابداری اجاره سرمایه ای برای اجاره کننده در صورت وجود اختیار خرید ارزان تر.....	۲۳
۲-۷-۱-۲- حسابداری اجاره عملیاتی توسط اجاره کننده.....	۲۴
۸-۱- نحوه افشا در دفاتر اجاره کننده.....	۲۶
۹-۱- حسابداری اجاره ها توسط اجاره دهنده.....	۲۷
۱-۹-۱- اجاره سرمایه ای و انواع آن برای اجاره دهنده.....	۲۷
۱-۹-۱-۱- اجاره تأمین مالی مستقیم.....	۲۷
۱-۹-۱-۱-۱- نحوه برخورد با مخارج مستقیم اولیه در اجاره تأمین مالی مستقیم.....	۳۰
۲-۹-۱-۲- اجاره به شکل فروش.....	۳۲
۱-۹-۱-۲-۱- نحوه برخورد با مخارج مستقیم اولیه در اجاره به شکل فروش.....	۳۲
۱-۹-۱-۲-۲- ارزش باقی مانده تضمین شده و تضمین نشده در اجاره به شکل فروش.....	۳۴
۳-۹-۱-۳- نحوه انعکاس آثار اجاره سرمایه ای در صورت های مالی اجاره دهنده.....	۳۴
۲-۹-۱-۲- اجاره اهرمی.....	۳۵
۳-۹-۱-۳- اجاره عملیاتی.....	۳۶
۱۰-۱- نحوه افشا در دفاتر اجاره دهنده.....	۳۸

۳۸	۱۱-۱- فروش و اجاره مجدد.....
۳۹	۱-۱۱-۱- معامله فروش و اجاره مجدد از نوع اجاره سرمایه‌ای باشد.....
۴۰	۲-۱۱-۱- معامله فروش و اجاره مجدد از نوع اجاره عملیاتی باشد.....
۴۳	۱۲-۱- اجاره املاک.....
۴۳	۱-۱۲-۱- اجاره زمین.....
۴۴	۲-۱۲-۱- اجاره زمین و ساختمان.....
۴۶	۳-۱۲-۱- اجاره زمین، ساختمان و تجهیزات به طور یک‌جا.....
۴۶	۴-۱۲-۱- اجاره بخشی از ساختمان.....
۴۷	۱۳-۱- مقایسه استاندارد ملی شماره ۲۱ و استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۱۶.....
۵۰	۱۴-۱- خلاصه فصل.....
۵۲	۱۵-۱- پرسش‌های چند گزینه‌ای.....
۵۵	۱۶-۱- مسائل.....

فصل دوم: حسابداری پیمانکاری..... ۵۹

۶۱	۱-۲- مقدمه.....
۶۲	۲-۲- ارکان اصلی پیمانکاری.....
۶۲	۳-۲- مرور مراحل اصلی پیمانکاری.....
۶۲	۱-۳-۲- مطالعات مقدماتی طرح.....
۶۳	۲-۳-۲- مطالعات تفصیلی طرح.....
۶۳	۳-۳-۲- اجرای طرح.....
۶۷	۴-۲- ثبت عملیات مالی قراردادهای پیمانکاری.....
۶۷	۱-۴-۲- مخارج قبل از انعقاد پیمان.....
۷۰	۲-۴-۲- مخارج اجرای پیمان.....
۷۱	۱-۲-۴-۲- ثبت‌های مربوط به مواد و مصالح.....
۷۲	۲-۲-۴-۲- ثبت‌های مربوط به حقوق و دستمزد.....
۷۳	۳-۲-۴-۲- ثبت‌های مرتبط با استهلاک.....
۷۳	۴-۲-۴-۲- ثبت‌های مرتبط با تنخواه‌گردان کارگاه.....
۷۴	۳-۴-۲- تهیه صورت وضعیت.....
۷۶	۴-۴-۲- درآمد پیمان.....
۷۸	۵-۴-۲- شناخت درآمد و هزینه‌های پیمان.....
۷۹	۱-۵-۴-۲- روش درصد تکمیل پیمان.....
۸۲	۲-۵-۴-۲- روش سود صفر.....
۸۵	۶-۴-۲- شناسایی زیان در پیمان‌های بلندمدت.....
۸۵	۱-۶-۴-۲- زیان دوره‌ای در یک پیمان سود آور.....
۸۶	۲-۶-۴-۲- زیان یک پیمان زیان‌ده.....

۸۸	۲-۵- نحوه افشا در صورت‌های مالی
۱۰۲	۲-۶- تجزیه و ترکیب پیمان‌ها
۱۰۲	۲-۶-۱- تجزیه پیمان
۱۰۲	۲-۶-۲- ترکیب پیمان
	۲-۷- مقایسه استاندارد ملی شماره ۹ و استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۱۵ (IFRS) درآمد حاصل از قرارداد با مشتریان
۱۰۷	
۱۱۳	۲-۸- خلاصه فصل
۱۱۴	۲-۹- پرسش‌های چند گزینه‌ای
۱۱۶	۲-۱۰- مسائل
۱۱۹	۲-۱۱- پیوست فصل پیمانکاری

فصل سوم: حسابداری فعالیت‌های کشاورزی ۱۲۹

۱۳۱	۳-۱- مقدمه
۱۳۱	۳-۲- فعالیت کشاورزی
۱۳۲	۳-۱-۲- انواع فعالیت کشاورزی
۱۳۲	۳-۱-۲-۱- دارایی‌های زیستی و انواع آن
۱۳۲	۳-۱-۲-۲- تولید کشاورزی
۱۳۳	۳-۲-۲- شناخت و اندازه‌گیری فعالیت‌های کشاورزی
۱۳۴	۳-۲-۲-۱- نحوه تعیین ارزش منصفانه تولید کشاورزی و دارایی زیستی غیر مولد
۱۳۶	۳-۲-۳- شناسایی درآمد حاصل از فعالیت کشاورزی
۱۴۱	۳-۳- افشا در صورت‌های مالی
۱۴۹	۳-۴- مقایسه استاندارد ملی شماره ۲۶ و استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۴۱
۱۵۰	۳-۵- خلاصه فصل
۱۵۱	۳-۶- پرسش‌های چند گزینه‌ای
۱۵۳	۳-۷- مسائل

فصل چهارم: حسابداری تورمی ۱۵۵

۱۵۷	۴-۱- مقدمه
۱۵۸	۴-۲- انواع شاخص قیمت
۱۶۰	۴-۳- سیستم‌های تعیین سود
۱۶۰	۴-۳-۱- مفاهیم نگهداشت سرمایه
۱۶۰	۴-۳-۱-۱- نگهداشت سرمایه مالی
۱۶۱	۴-۳-۱-۱-۱- نگهداشت سرمایه بر اساس واحدهای پولی (نگهداشت ریال اسمی)
۱۶۱	۴-۳-۱-۱-۲- نگهداشت سرمایه بر اساس واحد پول دارای قدرت خرید ثابت

پیشگفتار

با گسترش تجارت جهانی، نقش و اهمیت آن در اقتصادها افزایش یافته و کشورها پیوسته سعی در فراهم ساختن شرایط و ایجاد زمینه مساعد برای بهره‌مندی از منافع بسیار آن داشته‌اند. از جمله پیامدهای گسترش تجارت جهانی افزایش نقش شرکت‌های چند ملیتی در کشورها در کنار گسترش بازارهای مالی به فراتر از مرزها بوده که این امر نقش و اهمیت گزارشگری مالی را دو چندان می‌کند. صورت‌های مالی که با استفاده از مجموعه‌ای از استانداردهای حسابداری مشترک ارائه شوند، می‌توانند سرمایه‌گذاران را در فهم بهتر شرایط مختلف سرمایه‌گذاری یاری کنند و این امر می‌تواند موجب اطمینان برای سرمایه‌گذاران در خصوص اعتبار صورت‌های مالی شود و موجبات جذب سرمایه‌های سراسر دنیا با هزینه‌های کمتری را فراهم کند. استانداردسازی گزارشگری مالی در سطح بین‌المللی موجب می‌شود تا شفافیت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی میان کشورهای مختلف ممکن شود. براین اساس، هیئت استانداردهای حسابداری (IASB) استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) را با هدف مشخص کردن یک مجموعه مجزا و منحصر به فرد در حوزه استانداردهای حسابداری با کیفیت مطلوب و قابل اجرا در سطح بین‌المللی، هماهنگ کرده است.

امروزه، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) در نزدیک به ۱۴۰ کشور جهان به صورت لازم‌الاجراء یا اختیاری مورد پذیرش قرار گرفته است و به عنوان زبان مشترک گزارشگری مالی توسط بنگاه‌های بزرگ و کوچک مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ایران نیز سازمان بورس و اوراق بهادار استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری از سال ۱۳۹۵ برای شماری از شرکت‌های بزرگ پذیرفته شده در بورس که سرمایه ثبت شده آن‌ها ۱۰ هزار میلیارد ریال و بیشتر از آن است الزامی شده است. این شرکت‌ها به تهیه و ارائه دو مجموعه صورت‌های مالی سالانه، براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (حسابرسی شده) و استانداردهای حسابداری ایران (حسابرسی شده) ملزم شده‌اند. به زودی محیط گزارشگری مالی در ایران مطابق با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) خواهد شد؛ بنابراین نیاز به آموزش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) ضروری است. در این راستا، کتاب حاضر به منظور آشنایی دانشجویان با برخی از مباحث حسابداری با رویکرد مقایسه با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تدوین شده است. در این کتاب مفاهیم و تئوری‌های مختلف ارائه شده و به منظور تسهیل یادگیری و افزایش کارایی در متن هر فصل، مطالب با ارائه نمونه مسائل حل شده همراه شده و در پایان فصل نیز سؤالات چهارگزینه‌ای و تشریحی متناسب با مباحث هر فصل ارائه

شده است. این کتاب می‌تواند راهنمای مناسبی برای دانشجویان حسابداری به منظور آشنایی و شناخت کامل با مباحث جاری حسابداری براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری ایران باشد.

براساس سرفصل مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، کتاب در پنج فصل تدوین شده است؛ در فصل اول به ویژگی‌های قراردادهای اجاره بلندمدت شامل اجاره عملیاتی و اجاره سرمایه‌ای و شیوه حسابداری آن مبتنی بر استانداردهای حسابداری ایران پرداخته می‌شود. همچنین مخارج اجاره‌ها شامل؛ (۱) مخارج اجرایی و (۲) مخارج مستقیم اولیه معرفی و شیوه حسابداری آن ارائه شده است. در ادامه فصل مسائل مرتبط با اجاره زمین و ساختمان و مقایسه با استاندارد بین‌المللی گزارشگری شماره ۱۶ مطرح می‌گردد.

فصل دوم مربوط به حسابداری قراردادهای پیمانکاری در شرکت‌های پیمانکاری بوده و شیوه حسابداری مخارج اجرای پیمان، تهیه صورت وضعیت پیمان و سودآوری پروژه‌های پیمان برحسب استانداردهای حسابداری ایران مطرح و در پایان مقایسه رویکردهای استاندارد حسابداری ایران با استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۱۵ ارائه می‌شود. همچنین در ضمیمه فرم‌های مرتبط با فعالیت پیمانکاری به گونه‌ای قابل استفاده برای دانش‌پژوهان و مراکز حرفه‌ای ارائه شده است.

در فصل سوم به شناخت منابع مالی و دارایی‌های شرکت‌های کشاورزی، شناسایی درآمدها و هزینه‌ها و شیوه گزارشگری مالی و موارد افشا در شرکت‌های کشاورزی مبتنی بر استانداردهای حسابداری ایران پرداخته شده است. علاوه بر مقایسه با استاندارد بین‌المللی شماره ۴۱، در پیوست فرم‌های مورد استفاده در یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های کشاورزی جهت استفاده دانش‌پژوهان و مراکز حرفه‌ای ارائه شده است.

در فصل چهارم الگوهای حسابداری تورمی، آشنایی با اقدام پولی و غیر پولی و نحوه تهیه صورت‌های مالی تعدیل شده بر اساس شاخص عمومی سطح قیمت‌ها مطرح شده است. علاوه بر این نحوه تهیه صورت‌های مالی مبتنی بر ارزش‌های جاری همگن شده نیز ارائه گردید. در پایان استاندارد بین‌المللی شماره ۲۹ ارائه شده است.

فصل پنجم به روش‌های پرداخت بین‌المللی و نقش بانک‌ها و مؤسسات مالی در معاملات بین‌المللی می‌پردازد. در این فصل دانش‌پژوهان با اعتبارات اسنادی و انواع اعتبارات اسنادی آشنا می‌شوند. علاوه بر این روش حسابداری اعتبارات اسنادی ارائه شده است که برای کاربران مختلف مفید می‌باشد.

در پایان، ضمن تشکر از ریاست محترم سازمان جهاد دانشگاهی یزد، از همه عزیزان خواهشمندیم به منظور بهبود نسخه‌های بعدی کتاب هرگونه نظر و پیشنهاد خود را از طریق آدرس‌های الکترونیکی زیر به ما اطلاع دهند:

zohreharefmanesh@gmail.com

bashirimanesh@gmail.com